

Възможен ли е български авангард?

Без Занков - абсурд!

Венцислав Занков ми върна самочувствието, че съм в Европа. А е тук, в страната си - и за разлика от кадърните художници, с които близо 10 години провокираха с присъствието си в Галерия XXL зрителския еснафък на столицата. Не ги осъждам - когато общината гръпна пространството им за картини, те хукнаха по четирите краища на света и са имена и досега.

Задал съм си въпроса: възможно ли е български авангард? Ако в литературата е почти немислим (поради откровен конформизъм), в изобразителните изкуства - има някаква натрупана преднина още от времето на соца: по-свободни и асоциативни бяха. Въпреки това диагнозата, че е почти невъзможен, беше дълбоко залегнала в главата ми. Симптоми за надежда в обратното имаше. Маргинали (изолирани от обществото хора)

като Георги Донов - когото освен с проклетията на характера си, им пречат мизерията, нуждата от финансов гръб. Масовата публика - при липсата кой да ѝ обговори по-сложните послания - преминава през изявиите им като през празно пространство. Занков смая с уменията да събира във възел факторите на истинския успех - ярката концепция, живописните и скулптурните възможности, поразяват с категоричност и безапелационност от пръв поглед. Не само за

познавачи и специалисти, винаги има и смислов "етаж" за човека от улицата. И самата "улица" го разбира. Почти невъзможно за авангарда.

Винаги съм мислил - България е фрагмент в културния пъзел на съвременна Европа, въпреки че е необходим и важен. Със Занков днес имам усещането, че този "фрагмент" става вътрешно необятен.

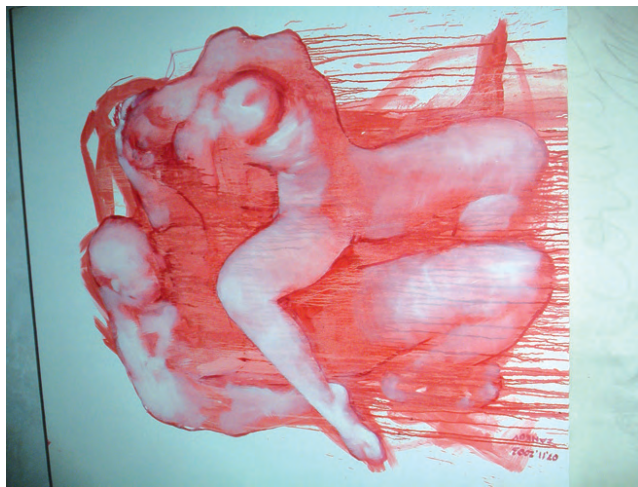

Венцислав Занков, автор на живопис, скулптура, перформанси, артпровокации:

Знаците на промяна си създават публика, която трасира път за всички

- Повечето от хората, с които представяхте авангардно изкуство в галерия XXL, напуснаха страната, защото българската публика е неподвижна за толкова сложни послания. Какъв е твоят шанс да бъдеш разбран?

- Трябва да има разслояване на вкусовете. Има си Съюз на българските писатели, има галерии с картинки, които пазят мапетите. Но трябва да има и неща-провокации като моите. Има публика и всички се кефят. Опира до възпитание, процес на образование: част от зрителите си казват: и така може, даже е по-хубаво, отколкото иначе. Разбират, че си заслужава и предиз-

виква изживяване. И означава повече, отколкото да гледаш дали картинката ти пасва на пердетата. Трябва да промениш гледната точка на човека, усещането му, че е жив.

- Едно е да кажеш нещо тематично за човека, друго е да произведеш мисловни конструкции в многоизмерни метафори за публиката?

- Не знам. Но се случ-

ва. И това ме мотивира. Има бъдеще, щом някой застава финансово зад теб. Нов български университет (НБУ) подкрепиха създаването на проекта, каталога, плакатите и поканите. Дадоха кинти - единственият ефикасен начин - иначе кабо бихме могли да правим?

- Има авангардисти като Георги Донов, които не могат да си представят пари и не могат да станат продаваеми?

- Не знам какво значи да съчетаеш продаваемото с особената мисия на авангарда. Едва ли някой ще си купи картина, но е важно да има такива неща с идеална цел. Работите в тази насока са знакови и някой има

нужда от такива знаци. Фондът за странично развитие на НБУ даде пари, има разбиране от настояществото. Студентите не знаят предварително, но когато се случи, са тук. И са отзивчиви - гледат и им въздейства. Повечето си отиват с променена гледна точка.

- Смени и моята. Виждам съм разни "новаторства" но подобна цялостна концепция срещам за пръв път!

- Много съм добър (смее се), ама си трая...

- Религиозен човек ли си?

- Не. Но всъщност не мога да кажа категорично да или не. Амбивалентно е. Има по нещо и от двете.

Концепцията

Купища културни плазмодии преразказват и до ден-днешен постмодерната европейска "толерантност" към истинността, която с множественост и "относителност" на гледни точки и с нея подменят същността и до пародийност. Занков си служи с философски материализъм, не разчита на религиозен аутизъм и мистична омъгленост - какъвто е модният булевард на литературната ни и визуална продукция от 20-ина години насам. Но неговият "материализъм" е особен - не причинно-следствен, подобно на този в науката на 19 в., а подчинен на принципа на Хайзенберг - неопределеността. Пътят му е твърде "квантов" - неопределеността му е гръбнакът на работата като художник. Защо рационализъмът не върши работа? В чувствените модели - уловили ли логиката как са скачени съставките в естетическия организъм - предсказуем е, публиката вече ви причаква с ехидна досада в края на произведението. И то доскучава. Занков не си го позволява. Той заменя каузалността със статистическата "логика", циганското "тука има, тука нема". Затова винаги е там, където публиката не го очаква. И я шашардисва.

Темата: Увеличаващото се разстояние между индивидите

Отчуждението между отделните личности, половите, между екзистенциалните усети: жив съм! - намалява вътрешната интеграция (сгъстяване) на отделната "елементарна частица" - човекът. И стигайки до предела "гравитацията" да липсва, се оказва по законите на физиката, че и теб те няма, изгубил си очертания и граници да те оразличат - ти си извън времето и прост-

ранството, както се майтапи с всички нас Айнщайн. Въпреки че Занков е следвал и усвоил физиката в университета, не си позволява да ѝ се доверява и да се подпира на нея другояче, освен чрез самоиронията или митотворчеството. Квантово-физическите му балони са по-скоро метафори за първичната и метафизичната същност на човека, изпълнени с концептуален патос (несвойствен

почти за никой постмодерен дебил). Те показват, че ако продължим раздалечаването, колективният (Големият) качествен взрив няма да се състои и всеки от нас ще пребивава извън "времеви-пространствения континуум" (кой квото и ще да разбира от галиматииите на Айнщайн). Но за мен всяко позоваване на неговия позитивизъм е далеч по-убедително в своята "неопределе-

ност" от омазнятия и изтощен от вековна употреба (и предразсъдъци) църковен атрибут - Господ. Така че грубият "мръсен" секс, истеричните реакции на страдание, върхово напрежение и самопробождане на фигурите, излъчени от живописните платна и скулптурните тела, водят до разголяването и експлозията на инстинктите им. Те са азбуката на това изкуство, което случва не-

ща у нас, които не са се случвали в провинциалната атмосфера на страната. Попитайте Венцислав Занков трябва ли един творец да е краен? Ще ви отговори с реплика на Марсел Дюшан: "Ако една работа не предизвиква скандал, тя просто не си струва".

Страницата подготви
Лъчезар ЛОЗАНОВ
Снимки автора